

*Opieka postpenitencyjarna-
warsztaty ze stosowania
prawa*

rok akademicki 2024/2025

dr Aleksandra Polak-Kruszyk

**Uniwersytet
Wrocławski**

**Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii**

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Opieka postpenitencyjna- wprowadzenie

I. Charakterystyka zajęć:

8 godzin (4 spotkania)

- ▶ **1.** *(Wprowadzenie do tematyki zajęć, Zapoznanie z podstawowymi definicjami. Adaptacja w izolacji penitencjarnej, zjawisko pionizacji, pomoc, opieka, readaptacja – charakterystyka podstawowych pojęć, podstawy prawne pomocy postpenitencjarnej, pojęcie udzielania pomocy i Funduszu Pomocy Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej)*
- ▶ **2.** *(Cele zadania i funkcje pomocy postpenitencjarnej, działania penitencjarne i resocjalizacyjne w zakładach karnych, główne założenia oddziaływań postpenitencjarnych,)*
- ▶ **3.** *(Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej i następczej, organizacje rządowe i pozarządowe na rzecz readaptacji społecznej – charakterystyka, Charakterystyka wybranych programów związanych z pomocą postpenitencjarną)*
- ▶ **4.** *(Podsumowanie zajęć; zaliczenie zajęć – test);*

Opieka postpenitencyjarna- wprowadzenie

II. Zaliczenie zajęć:

- ▶ zaliczenie na ocenę
- ▶ test (max. 20 pytań na podstawie prezentacji omówionych na zajęciach)
- ▶ + dodatkowo z pracy na zajęciach ocena doliczana do oceny z testu

Opieka postpenitencyjarna- wprowadzenie

III. Kontakt:

- ▶ za pośrednictwem poczty elektronicznej aleksandra.polak-kruszyk@uwr.edu.pl
- ▶ lub na konsultacjach **piątki godz. 10:15- 11:15** (lub w weekendy- harmonogram wskazany na stronie)

IV. Konsultacje:

- ▶ **piątki godz. 10:15- 11:15**

Monitorowanie obecności na zajęciach

Zarządzenie nr 4/2022 Dziekana Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie monitorowania obecności na zajęciach na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uwr

§ 2

1. W przypadku trzech kolejno występujących po sobie nieusprawiedliwionych nieobecnościach prowadzący zajęcia zobowiązany jest najpóźniej w terminie 5 dni od wystąpienia trzeciej nieobecności, dostarczyć do dziekanatu w formie pisemnej listę tych osób wraz z numerami albumu, z wyjątkiem studentów, którzy uzyskali zgodę na eksternistyczne zaliczanie niektórych zajęć, zgodnie z Regulaminem studiów w Uniwersytecie Wrocławskim.

2. Dziekanat potwierdza prowadzącemu zajęcia kopię listy zgłoszonych studentów, o których mowa w ust. 1.

§ 3

Po uzyskaniu informacji, Dziekan może skreślić studenta z listy studentów.

Monitorowanie USOSweb

Uchwała nr 18/XII/2020 Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 14 grudnia 2020 r. W sprawie dokumentowania przebiegu studiów na jednolitych studiach magisterskich, studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz w innych sprawach dydaktycznych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii UWr

§ 4

1. Student ma obowiązek sprawdzić bez zbędnej zwłoki na swoim koncie indywidualnym w USOSweb uzyskaną ocenę (w tym brak oceny) z określonych zajęć (ćwiczeń, egzaminu, wykładu niekończącego się egzaminem, etc.) wprowadzoną przez zaliczającego dane zajęcia do USOS.
2. Student uwagi i zastrzeżenia w zakresie uzyskanej oceny (w tym braku oceny) zgłasza w formie pisemnej (podanie lub mail) bezpośrednio do zaliczającego właściwe zajęcia w USOS najpóźniej w terminie 3 dni roboczych od daty zamknięcia protokołu.

Adaptacja skazanych do warunków penitencjarnych

W momencie osadzenia do jednostki penitencjarnej trafia człowiek, który posiada określone cechy osobowości, swoiste doświadczenie, zachowuje świeżą pamięć określonych powiązań z otoczeniem, w którym wcześniej żył i pracował. Wszystko to może sprzyjać, bądź przeciwnie, utrudniać, proces adaptacji więziennej

- ▶ **Pojęcie adaptacji i przystosowania** stanowi obiekt żywego zainteresowania przedstawicieli literatury penitencjarnej.
- ▶ **Adaptacja-** to najprościej mówiąc zmiana samego podmiotu stosownie do stanu sytuacji zewnętrznej
- ▶ **Przystosowanie-** oznacza natomiast zdolność dopasowania się człowieka do zmieniających się warunków zewnętrznych, zarówno fizycznych jak i społecznych, oraz umiejętność osiągnięcia w nich ważnych dla siebie celów

Problem kary pozbawienia wolności

Kwestia negatywnego wpływu izolacji penitencjarnej

- ▶ Zakłady karne, areszty śledcze, zakłady psychiatryczne i zakłady poprawcze - w literaturze socjologicznej, kryminologicznej i penitencjarystycznej nazywane są **instytucjami totalnymi**
- ▶ Twórca koncepcji instytucji totalnej **E. Goffman**
- ▶ Instytucje totalne charakteryzują się:
  - Podziałem społeczności na grupę podopiecznych, bardziej liczebną która znajduje się w instytucji wbrew własnej woli (np. skazani) oraz grupę administracji (personelu) mniej liczną, dla której instytucja totalna jest miejscem pracy,
  - Podopieczni wstępując do instytucji zostają pozbawieni prywatności, rzeczy osobistych, znajdują się wobec personelu w strukturze podporządkowania,
  - Relacje pomiędzy podopiecznymi a personelem oparte są na negatywnych stereotypach i postawie konfrontacyjnej
  - System kar i nagród jest specyficznym instrumentem organizowania życia w instytucji totalnej
  - Społeczność podopiecznych chcąc bronić swojej tożsamości i realizując potrzebę dobrowolnej przynależności tworzy podkulturę (np. Podkultura więzienna)

Przystosowanie się człowieka do środowiska więziennego

- ▶ Izolacja więzienna stanowi przykład izolacji przymusowej, której człowiek bardziej lub mniej się przeciwstawia
- ▶ Przebywanie w izolacji penitencjarnej wymusza pewne zmiany w sposobie funkcjonowania człowieka
- ▶ Twórcą pojęcia **prizonizacja** był socjolog i pracownik więzienia Menard w Chester – Donald Clemmer.
  - ➔ Clemmer zdefiniował ją jako *„przyjmowanie, w większym lub mniejszym stopniu, tradycyjnych sposobów życia, obyczajów, zwyczajów i ogólnej kultury więzienia”*
  - ➔ Autor podkreślał, że przebieg procesu prizonizacji zależy od wielu różnych czynników i nie kształtuje każdego więźnia w ten sam sposób.
  - ➔ Donald Clemmer uważał, że tym, co zdecydowanie wpływa na zwiększenie stopnia prizonizacji, jest długoletni wyrok pozbawienia wolności. Im dłużej skazany przebywa w środowisku więziennym, tym bardziej jest narażony na pewne wpływy

Proces prizonizacji

Polega on na przystosowywaniu się skazanych do wymagań jakie stawia przed nimi zakład karny i personel penitencjarny przystosowaniu się do struktury więziennej/ asymilacji do struktury więziennej (H. Machel)

- ▶ Przystosowanie to ma jednak charakter negatywny albowiem jego istotą jest dążenie do „ułożenia sobie życia” w zakładzie karnym a nie dążenie do realizacji celu maksimum.
- ▶ Bardzo często zdarza się, że skazani są niezwykle posłuszni, bardzo układni, a nawet służalczy wobec personelu więziennego, podejmują nawet niepopularne funkcje, dzięki czemu nie narażają się na kary dyscyplinarne, zbierają nagrody oraz korzystają z innych możliwych profitów więziennych itp.
- ▶ Czynią to z premedytacją, by zapewnić sobie znośny więzienny byt a następnie „zasłużyć” jako ”dobrzy więźniowie” na przepustki i na warunkowe przedterminowe zwolnienie. Niedoświadczony i mało profesjonalny personel niekiedy dokonuje błędnej oceny takich zachowań utożsamiając je ze zmianami resocjalizacyjnymi.

Przystosowanie się człowieka do środowiska więziennego

▶ Negatywny wpływ izolacji penitencjarnej na psychikę człowieka rozpatrywany jest w kontekście:

➡ **Procesu stygmatyzacji-** Rozpoczyna się już w momencie tymczasowego aresztu, gdy skazany zdaje sobie stopniowo sprawę z utraty wolności, odczuwa odrzucenie społeczne. W zakładzie karnym musi podporządkować się obowiązującym wewnątrz regułom, zakład karny staje się miejscem specyficznego etykietowania przestępcy.

➡ **Procesu standaryzacji-** Dotyczy wszystkich skazanych bez względu na kategorię, do której zostali zaklasyfikowani. Personel więzienny narzuca określone normy postępowania dotyczące ubioru, przechowywania prywatnych rzeczy oraz zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Skazany traci poczucie indywidualności.

➡ **Procesu degradacji-** W procesie tym rolę odgrywają zachowania poniżające ze strony innych skazanych, a nawet akty znęcania się i manipulowania. Skazani stają się ofiarą manipulacji ze strony silniejszych osadzonych.

➡ **Procesu depersonalizacji-** Wiąże się ze stygmatyzacją, standaryzacją i degradacją. Oznacza subiektywne doznanie wewnętrznej przemiany. Skazany zaczyna inaczej postrzegać samego siebie i otoczenie.

Adaptacja skazanych do warunków penitencjarnych

W momencie osadzenia do jednostki penitencjarnej trafia człowiek, który posiada określone cechy osobowości, swoiste doświadczenie, zachowuje świeżą pamięć określonych powiązań z otoczeniem, w którym wcześniej żył i pracował. Wszystko to może sprzyjać, bądź przeciwnie, utrudniać, proces adaptacji więziennej

- ▶ Przyjmuje się, że do środowiska penitencjarnego lepiej przystosowują się przestępcy wielokrotni. Przemawia za tym ich bogate doświadczenie i wyuczone już mechanizmy adaptacyjne.
- ▶ Skazany, który po raz pierwszy trafia do więzienia, aby odbyć orzeczoną przez sąd karę pozbawienia wolności różni się od skazanego, który kolejny już raz styka się z izolacją więzienną. Jednak zarówno recydywista, jak i skazany odbywający karę po raz pierwszy przyjmie jakąś metodę adaptacji

Adaptacja skazanych do warunków penitencjarnych

Wskazuje się kilka modeli radzenia sobie z dolegliwościami sytuacji więziennej, a jednocześnie sposobów zmniejszania rozbieżności między środowiskiem zamkniętym, a światem zewnętrznym

- ▶ **Wycofanie się** z sytuacji to typ przystosowania polegający na radykalnym odcięciu się od otoczenia i koncentracji wyłącznie na sobie, swoich sprawach i tym, co skazanego dotyczy bezpośrednio. Ten typ przystosowania oznacza także zubożenie na sprawy innych, rozluźnienie z nimi kontaktów oraz brak zainteresowania więźnia tym, co go otacza.
- ▶ Inny model przystosowania to **taktyka buntu**. Technika ta ma postać albo bezkompromisowej, zdecydowanej i jawnej postawy oporu i wrogości wobec personelu (typowej zwłaszcza dla pierwszej fazy uwięzienia), albo postać bardziej sekretnej niechęci wobec administracji znajdującej wyraz w uczestnictwie w drugim życiu (podkulturze więziennej). Zwykle jednak postacie te przeplatają się

Adaptacja skazanych do warunków penitencjarnych

Wskazuje się kilka modeli radzenia sobie z dolegliwościami sytuacji więziennej, a jednocześnie sposobów zmniejszania rozbieżności między środowiskiem zamkniętym, a światem zewnętrznym

- ▶ **Zadomowienie** to kolejny typ przystosowania. Taktyka typowa dla recydywistów. Polega na stworzeniu w więzieniu możliwości pewnej swobody działania i względnie stabilnych, znośnych warunków egzystencji. Typ przystosowania mogą realizować tylko niektórzy skazani. W szczególności osoby nieprzeżywające szoku uwięzienia, odporne na sytuacje trudne, o przewadze orientacji poznawczej nad emocjonalną oraz zdolne do szybkiej orientacji w sytuacji.
- ▶ **Konwersja** polega na tym, że skazany pozornie podporządkowuje się personelowi więziennemu: jest posłuszny, zdyscyplinowany, wychodzący naprzeciw. Stara się być wzorem doskonałego więźnia, który nie stwarza żadnych problemów wychowawczych.

Adaptacja skazanych do warunków penitencjarnych

Wskazuje się kilka modeli radzenia sobie z dolegliwościami sytuacji więziennej, a jednocześnie sposobów zmniejszania rozbieżności między środowiskiem zamkniętym, a światem zewnętrznym

- ▶ **Zimna kalkulacja** to kombinacja różnych sposobów adaptacji więziennej głównie techniki zadomowienia i konwersji. Polega ona na wykorzystaniu przez skazanego słabości personelu oraz zwyczajów więźniów w celu uzyskania własnych korzyści.

Subkultura więzienna

- ▶ **Subkulturą więzienną**- nazwać można ogół zachowań i reguł przestrzeganych przez określoną grupę skazanych, sprzecznych z przyjętymi formalnie przepisami obowiązującymi w zakładzie karnym.
- ▶ Dla skazanych stanowi ona niejednokrotnie namiastkę wolności i poczucia przynależności do jakiejś społeczności.

Subkultura więzienna

- ▶ S. Przybyliński zauważa, że często uczestnictwo w społeczności więziennej stanowi dla skazanego ucieczkę od zjawisk dehumanizacji i deprywacji psychicznej.
  - ➡ M. Gordon przyznaje, że akceptacja podkultury więziennej i obowiązujących w niej norm może działać jako pewnego rodzaju antidotum na negatywne skutki izolacji więziennej, takie jak poczucie samotności i odrzucenia.
  - ➡ Jednak równocześnie zauważa, że przyjęcie przez skazanego tych norm jako wzorców postępowania może mieć destrukcyjny wpływ na jego osobowość.

Pomoc postpenitencyjarna

- ▶ W literaturze przedmiotu trudno jest doszukać się precyzyjnej i jednoznacznej definicji pomocy postpenitencjarnej.
- ▶ **Pomoc postpenitencyjarna** polega na wsparciu udzielanym przez państwo i społeczeństwo osobom zwalnianym z zakładów karnych i innych jednostek penitencyjnych, a jej celem jest pomoc materialna, psychologiczna, prawna, medyczna lub inna, w zależności od indywidualnych potrzeb i sytuacji życiowej osoby zwalnianej.
- ▶ **Art. 41 kkw:** *W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.*
- ▶ Pomocy, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1kkw.

Opieka postpenitencyjarna

- ▶ W Kodeksie karnym wykonawczym z 1969 r. wprowadzono nowe organizacyjne ujęcie pomocy postpenitencjarnej.
- ▶ Nazwę „opieka postpenitencyjarna” zastąpiono „pomocą postpenitencyjarną”, przez co ustawodawca podkreślił, iż działalność określana tym mianem ma wspierać skazanego w jego własnych wysiłkach na rzecz adaptacji społecznej po opuszczeniu więzienia.
- ▶ Piotr Wierzbicki, posługując się pojęciem **opieki postpenitencjarnej, określa ją jako:**

część działań ogólnopaństwowej opieki społecznej, która obejmuje środki nadzoru w odniesieniu do skazanych od momentu opuszczenia przez nich zakładu karnego. W ujęciu Autora opieka postpenitencyjarna powinna stanowić utrwalenie lub kontynuację reedukacji rozpoczętej w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności tak, aby skazany został wdrożony do przestrzegania porządku prawnego, a przede wszystkim nie popełnił ponownie przestępstwa.

Readaptacja

Proces resocjalizacji ma za zadanie rozwijać przygotowanie do życia na wolności.

- ▶ Readaptacja społeczna dotyczy osadzonych, którzy po wielu latach spędzonych w warunkach zakładu karnego, muszą na powrót przystosować się do życia w środowisku wolnościowym.
- ▶ Proces readaptacji kładzie największy nacisk na interakcje byłego więźnia z otoczeniem i ludźmi, których spotka po zwolnieniu z jednostki penitencjarnej. Powszechnie przyjmuje się, że jest to okres wielu zmian. Przede wszystkim zmiany realiów więziennych, na wolnościowe.
- ▶ Z tym procesem wiąże się również przejście przez wiele etapów, skazany bowiem zdążył się już przystosować do życia w warunkach izolacji, a musi sobie poradzić w środowisku otwartym
- ▶ Często osoby zwolnione z zakładu napotykać wiele trudności w przystosowaniu się do nowej sytuacji.

Readaptacja

Proces resocjalizacji ma za zadanie rozwijać przygotowanie do życia na wolności.

- ▶ **Art. 67. § 1.** Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanym postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.
- ▶ **§ 2.** Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych.
- ▶ Co do zasady, readaptacja zachodzi zatem etapowo i zaczyna się już chwili rozpoczęcia wykonania kary pozbawienia wolności.
- ▶ Kodeks karny wykonawczy nakłada na organy pomocy postpenitencjarnej obowiązek ułatwienia readaptacji społecznej nie tylko byłym więźniom, ale też ich rodzinom.

Podstawy prawne pomocy postpenitencjarnej

Na gruncie prawa międzynarodowego

1. Reguły Minimalne

- ▶ W Regułach Minimalnych wśród zasad przewodnich dotyczących postępowania z więźniami przyjęto zasadę, iż przygotowanie skazanego do życia na wolności powinno być połączone ze skuteczną opieką społeczną. Reguły przewidują istnienie państwowych lub prywatnych instytucji, które mogłyby udzielać zwalnianym więźniom skutecznej pomocy w celu ułatwienia im włączenia się do społeczeństwa.
- ▶ Są to więc postanowienia, które przewidują istnienie organizacji lub stowarzyszeń zajmujących się świadczeniem pomocy więźniom oraz umożliwienie ich przedstawicielom działalności na terenie zakładów karnych.

2. Europejskie Reguły Więzienne

- ▶ Przyjęte kilkadziesiąt lat po Regułach Minimalnych Europejskie Reguły Więzienne, przyjęły wiele postanowień dotyczących pomocy więźniom, przewidują: zapewnienie skutecznej pomocy społecznej w programie przygotowania do zwolnienia, ścisłą współpracę administracji więziennej ze służbami i organizacjami, które pomagają więźniom w odnalezieniu miejsca w społeczeństwie, umożliwienie przedstawicielom służb i organizacji kontaktów z więźniami w celu zapewnienia im pomocy postpenitencjarnej

Podstawy prawne pomocy postpenitencjarnej

Na gruncie prawa krajowego

1. [Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy](#) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 652 z późn. zm.). dalej KKW

- ▶ Zasadniczą rolę odgrywają postanowienia rozdziału VII kkw, który poświęcony jest uczestnictwu społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomocy w społecznej readaptacji skazanych oraz Funduszowi Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.
- ▶ Przepisy wskazują na: krąg osób uprawnionych, w razie potrzeby, do korzystania z pomocy postpenitencjarnej, organy właściwe do jej udzielenia (w tym zwłaszcza uprawnienia funkcjonariuszy służby więziennej w tym zakresie), środki finansowe przeznaczone na świadczenia pomocy, uczestnictwo kuratorów sądowych w w społecznej readaptacji i udzielaniu pomocy postpenitencjarnej, postanowienia dotyczące działalności organizacji pozarządowych, a także stowarzyszeń, fundacji, instytucji realizujących udzielanie pomocy, jak również kościołów, innych związków wyznaniowych i osób godnych zaufania.

Podstawy prawne pomocy postpenitencjarnej

Na gruncie prawa krajowego

2. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie współdziałania podmiotów w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przepadku, a także społecznej kontroli nad ich wykonywaniem (Dz.U. 2016 poz. 2305)

- ▶ Przepisy tego rozporządzenia określają warunki, jakim muszą odpowiadać działający przedstawiciele podmiotów udzielających niezbędnej pomocy skazanym i ich rodzinom. Wymieniono w nim również aktywność przedstawicieli organizacji pozarządowych, polegającą na celowych kontaktach ze skazanymi, świadczeniu im pomocy, uczestnictwie w oddziaływaniu resocjalizacyjnym, a nawet społecznej kontroli nad wykonywaniem kar.

3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1760)

- ▶ Określono w nim warunki udzielania pomocy z Funduszu osobom pozbawionym wolności zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin. Inne przepisy tego rozporządzenia określają przeznaczenie środków z tego funduszu na pokrywanie kosztów zakwaterowania lub leczenia byłych skazanych, świadczeń materialnych oraz innych programów służących społecznej readaptacji (np. kursów zawodowych, poradnictwa prawnego, oddziaływań terapeutycznych)

Udzielanie pomocy skazanym

Pomoc doraźna i długofalowa

- ▶ Po działaniach przygotowujących skazanych do życia na wolności bardzo ważne jest udzielanie bezpośredniej pomocy w przyszłym zwolnieniu.
- ▶ Działania te określa się jako pomoc doraźna (w odróżnieniu od pomocy długofalowej, która świadczona jest w ciągu kilku miesięcy lub czasami dłużej, jeżeli skazani nie są w stanie się samodzielnie utrzymać).
- ▶ W udzielaniu pomocy doraźnej podstawową rolę odgrywają funkcjonariusze Służby Więziennej
- ▶ W stosunku do tych, którzy nie potrafią sobie poradzić na wolności w pierwszych etapach, oprócz każdorazowo stosowanej pomocy doraźnej stosuje się pomoc w dłuższym okresie.
- ▶ Byli więźniowie oraz ich bliscy mogą liczyć zatem na świadczenia społeczne, a także pomoc z Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej.
- ▶ Pomoc z Funduszu pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy postpenitencjarnej można określić jako pomoc długofalową w przeciwieństwie do doraźnej.

Pomoc doraźna

Do czynności z zakresu pomocy doraźnej wlicza się:

- ▶ Podjęcie starań w celu uzyskania przez skazanego dokumentu tożsamości oraz innych niezbędnych dokumentów i zaświadczeń (np. zaświadczenie o ukończeniu szkoły)
- ▶ Udzielenie zwalnianemu skazanemu niezbędnych informacji o możliwościach uzyskania koniecznej pomocy
- ▶ Udzielenie w chwili zwolnienia skazanym, niedysponującym własnymi środkami na utrzymanie w pierwszym okresie po zwolnieniu przez dyrektora zakładu karnego pomocy pieniężnej do wysokości 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub jej ekwiwalentu w postaci odzieży, obuwia, biletu na przejazd, jak i żywności na czas przejazdu.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

- ▶ Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej: jego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.
- ▶ Fundusz ten jest państwowym funduszem celowym.
- ▶ Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące między innymi z:
  - 1) potrąceń w wysokości 7 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 kkw,
  - 2) wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7,
  - 3) spadków, zapisów i darowizn,
  - 4) dotacji, zbiórek i innych źródeł.
- ▶ Wydatki Funduszu przeznacza się na udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzinom. W wyjątkowych wypadkach ze środków tych można udzielić pomocy również osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

- ▶ **Art. 43 k.k.w.** określa zasady tworzenia i funkcjonowania Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.
- ▶ Drugim aktem jest wspomniane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (określono w nim warunki udzielania pomocy z Funduszu osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin)

Jak tworzy się Fundusz? :

- ▶ 1. Fundusz tworzony jest głównie z potrąceń w wysokości 7% wynagrodzeń za pracę skazanych, a oprócz tego z innych źródeł, którymi mogą być orzeczone przez sąd nawiązki i świadczenia pieniężne oraz kary stanowiące potrącenia do 25% zarobków skazanych.
- ▶ 2. Pieniądze dysponowane są przez Ministra Sprawiedliwości, po uzyskaniu opinii Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazany, na różne jednostki terenowe zajmujące się świadczeniem pomocy i Centralny Zarząd Służby Więziennej, który realizuje doraźną pomoc skazanym zwalnianym, a także właściwe organizacje i instytucje pozarządowe.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

► Środki Funduszu są przeznaczane na:

- 1.** pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje,
- 2.** pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną,
- 3.** pomoc prawną i psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym,
- 4.** pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1 (stowarzyszenia, organizacje, instytucje, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe)
- 5.** działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, w szczególności na: a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych, b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem szkoleń, d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób skazanych.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

▶ **Zasady związane z korzystaniem z pomocy z Funduszu:**

- ▶ Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.
- ▶ Podmioty, które wykorzystywały dotacje niezgodnie z celem ich przyznania, są obowiązane do zwrotu dysponentowi Funduszu równowartości przekazanych środków wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia takiego wykorzystania.
- ▶ Osoba, która wykorzystywała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.
- ▶ W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystywała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.
- ▶ Osoba, która wykorzystywała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy